

Ötenazi Uygulamasının Ahlaksal Temelleri

İçeriği Yazan: [İhsan SEFER](#) [1] Zaman: Per, 08/12/2011 - 09:24

Lütfen başlığa takılın... Geçen günlerde üniversite içinde konuşulan bir konuydu bu. Bir münazara konusuna da benzemiyor değil hani.

Konuyu direk ele almadan önce ahlakın değerlendirmesini yapmak gerekiyor. Bir sosyal bilinç formu olan ahlak, insanların özel ve toplumsal ilişkilerini düzenleyen bir üst yapı kurumu niteliği taşımaktadır.

Ahlak, bireysel değil, toplumsal bir değer taşımaktadır. Çağdaş değerler açısından nesnel olarak iyi, adaletli, toplumcu olan davranışlar ahlakidir. Ayrıca ahlak, tanrısal ve siyasal dayatmalarla değil, kişisel sorumluluk ve toplumsallaşma bilinciyle elde edilen bir değerdir.

Öncelikle söylemek isterim ki; Ahlakın değişmeyen kurallar bütünü olup, bunların da tanrısal kaynaklı olduğunu söyleyen dinsel ideolojinin hiçbir düzeyde bilimsel kanıtları söz konusu değildir. Kısaca tarihsel bir olguya değinmem gerekirse, ahlakın sistematik olarak karşımıza çıkması ilkel komünal topluma denk gelir. Köleci toplum düzeninde de ahlak, farklı bir boyut kazanıp bilimsel düzeye yükselmiştir.

Tarih biliminin ortaya koyduğu bir gerçek vardır ki, dinsel inanışın aksine ahlak değerlerinin, on binlerce yıllık bir süreç içinde ve sosyo-ekonomik yapıdaki değişimlere bağlı olarak biçimlendiğidir.

Sözün özü; bazı kavramların bireyde ve toplumda nasıl bir etki yaratacağını, ancak o toplumun değer yargısını, bilimsel bir şekilde analiz etmekle mümkündür.

Ötenazi uygulamasını meşruluğu meselesini bu ayrıntılı tanıma da dayanarak birkaç ilkeyle beraber Türk toplumunda ele alacağım.

Ötenazi uygulaması acaba insanın en temel hakkı olan yaşama hakkına gasp ediyor mu? İşin ilginç yanı da, sırf yaşama hakkının insana verilmesinden ötürü doğan birçok sorunun da akla gelmesidir. Dünyaya bir canlı olarak gelen insan acaba özgür iradesiyle mi bunu seçti? Özgür iradesiyle seçtiyse, neden ötenazi hakkı (ölme hakkı) tanınmaz? Veya iradesiyle seçmediyse yaşamayı, hukuki olarak reşit olma durumunda ötenaziye seçebilir mi? Tabi burada irade olgusunun kalıplarına değinmek istemiyorum. O da başlı başına bir temel kavram çünkü. İnsanın en temel hakkı olan yaşama hakkı nasıl varsa, ölmeyi isteme hakkı yok mudur? *Kelime cambazlığı düşünen beyinlere bir yanıt vermek istiyorum; hukuki anlamda hak, verilmiş yetkidir. Hakkımız var ise bunun uygulamasının olduğunu bilmenizi isterim.* Bazı düşüncelere göre ötenazi hakkının sadece durumu kötü, çok acı çeken hastalara değil de, akli dengesi yerinde olan kişilere de verilmesinin doğru olduğudur. İkinci kesime bu hakkın verilmesinden sonra acaba zurna her zırt dediğinde ötenazi isteyen çıkar mı bilmiyorum. Ama insan ruhu değişkendir. Sevgilimden ayrıldım ölmek istiyorum diye ötenazi uygulama merkezinden kuyruk oluştursa hiç şaşmamam. Özellikle 18-25 yaş arası nüfusunun azalmasından ötürü

ülkede doğacak ekonomik sıkıntıda işin esprisi. Bu yöntemden yararlanacak akıllı başında olanların psikolojik durumunu analiz etmek zor iş. Dünya sisteminin dayattığı bir psikolojik baskı var zaten. Ötenaziyi uygulatan mı uygulayan mı suçlu sizin takdiriniz.

Türk toplumunda ötenazi uygulamasının yaratacağı tepkiyi kestirmek olağanüstü bir şey olmasa gerek. Çünkü toplumumuz dinsel ideolojilerin etkisi altındadır. Toplumun büyük bir kısmı, bu uygulamayı dini duyguları da işin içine katarak analiz edecektir; ona göre bir yasa isteyecektir. Fakat Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin hukuk düzeni dinsel kaynaklı değil, bilimsel kaynaklıdır. Laik bir hukuk düzeninde sırf dini gerekçeleri gözeterek yasaklanmasının doğru olduğunu kimse iddia edemez. Laik bir hukuk düzeninde dinsel gerekçelerle yasa çıkartılması ne kadar etik olabilir ki zaten?

Daha önce de sordum: Yaşama hakkı verilen bir insana ölme hakkı neden verilmiyor? Dinin bu uygulamayı ahlaki yorumlamasına baktığımızda olay daha çelişkili bir hal alıyor. Öncelikle söylemem gerekiyor ki ahlak sözcüğünün anlamı gerçekte "tanrının buyruğu gereği her yerde ve her zaman geçerli kurallar bütünü" değil, toplumdan topluma değişkenlik gösteren bir üst yapı kurumudur. Yani ahlak, tarihsel bir olgudur ve yapısının doğal sonucu olarak sınıfsaldır. Din, ötenazi konusuna karşı çıkarken "intihar" kavramıyla karşımıza geliyor. İnsanın kendi isteği ile kendini öldürmesi/öldürtmesinin "Tanrı" katında günah olduğunu, eğer başına bir musibet geldiği takdirde "kader" deyip, "şükür" ederek razı gelmesini emrediyor. Ama dinin tarihsel ahlak kalıplarını ele aldığımızda sürekli değişkenlik gösterdiğini ve mantıksal düzeyde onarılamaz bir çelişkinin olduğunu görüyoruz. Bir elinize dinsel dayanaklarınızı alın bir elinize de Sigmund Freud'un Totem ve Tabu kitabını alın. Sigmund Freud bu kitabında insanlığın geçmişine dair bilimsel psikolojik analizler yapmaktadır. Ayrıca dinin ahlaksal anlayışındaki değişimleri gözlemlemek için bu konuyla ilgili antropolojik ve arkeolojik kanıtlara da bakmanızı istiyorum.

Tıptaki gelişmeleri göz önüne alırsak ötenazi yönteminin yasal olmaması gerektiğini düşünebiliriz. Evet, gerçekten tıbbın hızla ilerlediğini görüyoruz, fakat bazı hastalıkların çaresinin daha bulunmadığını da görüyoruz. Nitekim ağır acılar çeken bir hastanın, derdine derman olacak tedavinin ne zaman önüne getirileceğini hesaplaması mümkün müdür? Onun isteği, acılarının dinmesi, diğer insanlar gibi rahat bir yaşama kavuşmasıdır. Çok ağır bir hastalık geçirdiğimizi düşünürsek veya geçirmiş isek; kaç defa ölsem de kurtulsam dediğinizi hatırlıyorsunuz?

Ötenazi kulaklara korkunç gelebilir fakat, empati kurduğumuzda bunun ötenazi uygulanacak kişiye o kadar da korkunç gelmediğini anlayabiliriz. Ötenazi uygulanacak kişinin bilincinin açık olması, hastalıktan ötürü yaşam kalitesinin düşük olması gerekmektedir. Hastalar bazen hastalığından ötürü çevresine yük olduğunu bu yüzden ölmeyi arzuladıkları bilinmektedir. Fakat bu sorun direk olarak devleti işaret eder. Devlet, sosyal devletin bir gereği olarak ağır hastalarına maddi manevi destek olmalıdır. Eğer böyle bir sorun varsa, devletin sosyal adaletçi, eşitlikçi anlayışında bir sorunun olduğunu tespit ediyoruz. Bu durumda dinsel dogmalarla ölmeyi arzulayan kişiyi suçlayanların seslerini duyabiliyorum. Fakat bu sadece hedef bilmezliktir.

Bazı ülkelerde uygulanan ötenazinin toplumsal skandallara yol açtığını haberlerde gördük. Ötenazi karşıtlarını sevindiren bir haber zaten. Bıçak öldürücü alet diye, bıçağı yasaklayalım mı? Öyle mantığa böyle mantık yürütmesi olur. Çünkü önce durumun değişkenlerini ele almak lazım, sonra analizimizi yapmamız gerekir.

Ötenazi her şart altında uygulanmamalı. Yasalarca titiz bir şekilde detaylar beyan edildikten sonra bunun yasallaşması gerekir. Ötenazi, sadece kişinin kendi rızasıyla uygulanması gerekiyor. Örneğin, yıllarca bitkisel hayatta kalıp sonra yaşama dönenler var. Yasalar, uygulamayı başkasının eline vermiş olursa suiistimallere yol açabilir. İşin ayrı bir boyutu da var elbette. Kişi kendi istedi diye hemen kabul edilecek diye bir şart olmamalı. Uzman kişilerce gözlemlenmeli, kişi testlere tabi tutulmalı.

Bu toplumda mühim konular, o kadar sığ bir şekilde konuşuluyor ki; bırakalım insanın yaşamına son vermesini, yaşamın başlangıcıyla ilgili bir teoriyi dahi saçma sapan akıl yürütmelerle açıklamaya çalışıyoruz.

İnsanın hayatındaki ihtiyaç piramidini gösteren bir piramit var. Bunun en üstünde "kendini

gerçekleştirme ihtiyacı" vardır. Bir insan niye dünyaya gelir? Hem felsefenin hem dinin sorusudur bu. Varoluş amacı ne? Bu piramidin en tabanında en temel ihtiyaçlar var. Her tip canlının gereksinimi olanlar işte: Yeme içme... Kendini gerçekleştirme sadece insana mahsus bir durumdur. Düşünün ki tüm fonksiyonlarını yitirmiş, tedavisi mümkün olmayan ve maddi manevi huzursuz olan kişiyi... Bu kişi kendi varoluş amacını gerçekleştiremiyorsa, sadece piramidin tabanında kalacaksa ölmeyi istemesi en doğal hakkı değil mi? Onu hayvansal ihtiyaçlara mahkûm bırakmak ne kadar vicdani? Dinsel dayanaklarla karşı çıkmak dinsel egoların mastürbasyonundan başka bir şey olamaz. Vicdanlarını rahatlatmaksa maksat en kötü olanı işte odur. Bir insan temyiz kudretine erişmiş ise ona kim karışabilir? Onu yaşamaya mahkûm etmekte ölüme mahkûm etmekle eş değer değil midir? Hem de acılarla dolu bir yaşama...

Söz yaşamak olunca herkes her istediğini yaşar be kardeşim diyoruz. Kim nasıl, nereye kadar istiyor: Bunu soruyor muyuz? Elbette hayır.

Ötenazinin yasallaşması durumunda amaçların önceliğini irdelersek: Devlet bunu yasallaştırırsa elbette ki amacı insanı öldürmek olmayacaktır. Olay artık "vatandaşın hakkını" kullanması kapsamına girecektir.

Ötenazi yasal olabilir, fakat çok istisnai durumlarda bu hak insana verilmelidir. Her ne kadar insan kendi yaşamına son vermek istese de aslolan yaşamasıdır. Her devlet toplumun bütünlüğüne ve toplumun bireylerine karşı gereken ilgiyi göstermelidir. Ve bireylerin hür iradesiyle aldıkları karara saygı göstermelidir.

İhsan SEFER

ihsan.sefer@politikadergisi.com

Yorumlar

- [Toplumsal](#) [2]

Kaynak URL (03/05/2024 - 15:13 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/otenazi-uygulamasinin-ahlaksal-temelleri>

Bağlantılar:

[1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/ihsan-sefer>

[2] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>